

Utlåtande 2005: RV (Dnr 328-4576/2004)

Ungdomar, konst och det offentliga rummet

Redovisning av uppdrag från kommunfullmäktige

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Kulturnämnden ska genomföra förslagen i utredningen om Ungdomar, konst och det offentliga rummet i enlighet med vad anförs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Roger Mogert anför följande.

Bakgrund

Kommunfullmäktige uppdrog den 29 mars 2004 åt kulturnämnden att utreda hur projektet med flyttbar konst som t.ex. graffiti, ska utformas samt ta fram kostnadsberäkning. Kulturnämnden beslutade den 2 november 2004 att till kommunstyrelsen överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande med utredningen "Ungdomar, konst och det offentliga rummet", *bilaga 2*, med tillhörande projektförslag.

Remisser

Ärendet har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd. Synpunkter har även inkommit från Skarpnäcks ungdomsråd.

Stadsledningskontoret instämmer att arbete för att stärka möjligheterna för ungas egna skapande redan ryms inom verksamheter som finns inom kultur-

nämndens områden. Stadsledningskontoret anser inte att staden på något sätt ska tillmötesgå utövarnas önskan om lagliga väggar.

Bromma stadsdelsnämnd ställer sig inte bakom det föreslagna projektet att uppföra ett ”legalt klotterplank” vid Brommaplan. Nämnden anför att det saknas en riskbedömning i förslaget vad gäller eventuell ökad spridning av illegalt klotter.

Farsta stadsdelsnämnd anser att Kulturskolan har en viktig uppgift i staden genom att kunna erbjuda barn och ungdomar möjligheter att utveckla meningsfulla fritidsintressen. Nämnden vill samtidigt lyfta fram de bekymmer som finns med klotter som skadegörelse och de stora kostnaderna för klottret.

Kungsholmens stadsdelsnämnd ser positivt på delar av projektet i den mening att ungdomar ska få möjlighet att utveckla sin konst, men att det måste ske på ett sätt som inte ger stimulans till ökat allmänt klotter.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anför att det inte finns behov av ytterligare insatser som kan legalisera klotter eller graffiti. Nämnden anser att det i stället kan ges ökade bidrag till kultursatsningar inom ramen för lokala LAVA-projekt, en snabb slant riktad till ungdomskultur och ytterligare bidrag till lokala CRED-insatser.

Skärholmens stadsdelsnämnd anser att graffiti som konstform bör bedrivas under ordnade former, antingen genom kulturskolan eller genom skolans ordinarie bildundervisning. Nämnden informerar om att projekt med konst i det offentliga rummet påbörjats som en del av upprustningen av Bredängs centrum.

Mina synpunkter

Kulturnämnden har på uppdrag från kommunfullmäktige utrett frågan kring flyttbar konst och presenterar en rad förslag i utredningen Ungdomar, konst och det offentliga rummet. Syftet med uppdraget var att förstärka förutsättningarna för ungas egna bildkonstskapande och att utveckla möjligheter för exponering i form av flyttbar konst. Kulturnämndens förslag baseras på både en kulturpedagogisk och en konstpedagogisk plattform. Jag ställer mig i huvudsak bakom kulturnämndens redovisade förslag.

Det finns idag ett rikt utbud inom stadens egna verksamheter som möjliggör ungas egna skapande. Kulturskolan erbjuder en bred verksamhet dock med en övervikt inom musikundervisningen vilket i första hand beror på relationen efterfråga-utbud. Musik men även andra kreativa uttryck står generellt högt i kurs hos unga; något som även påvisats i ett flertal fritidsvaneundersökningar. Externa aktörer som folkbildningen och Fryshuset har också stor betydelse för

ungas egna skapande inom en rad konstnärliga områden. Men då det idag finns förhållandevis god tillgång till replokalsmöjligheter inom musikområdet är situationen en annan inom bildkonstområdet.

Många unga visar ett stort intresse för bildkonsten och däribland för tekniken graffiti. Vi ser behovet av att staden kan erbjuda verksamheter där unga under strukturerade former tillsammans med konstpedagoger ges utrymme för eget bildkonstskapande. De av utredningen förslagna verksamheterna som presenteras inom ramen för Kulturskolan med namn MEGAKonst i Bromma och MEGAKonst i Farsta ligger helt i linje med det. En utveckling av Kulturskolans bildkonstverksamhet ska vara bred och omfatta alla tänkbara tekniker som intresserar deltagarna.

Kulturnämndens utredning saknar dock förslag på flyttbar konst. Nämnden framhåller att visningsmöjligheter kopplade till kommersiella platser innefattar en mängd komplikationer och avråder därför från en sådan satsning. Jag delar bedömningen att det måste vara såväl funktionellt möjligt som att säkerhetsaspekter och skydd av konstverken är fullgott. Jag ser också positivt på förslagen om att ”måla på uppdrag” och ”virtuellt galleri”. Inriktningen att bereda plats för flyttbar konst eller liknande konstprojekt ligger dock fast. Därför ska kulturnämnden arbeta vidare med att se över möjligheterna till att utveckla exponerandet av konst i det offentliga rummet, vilket bör ske i nära samverkan med berörda stadsdelsnämnder.

I uppdraget från kommunfullmäktige ingick även att ta fram en kostnads-kalkyl för de föreslagna projekten. Utredningen visar att genomförandet av de båda MEGAKonst-verksamheterna innebär en sammanlagd kostnad om 3 mnkr utslaget på två budgetår. Nästan 1/3 av kostnaderna utgörs av investeringar. Kulturnämndens budget 2006 har för Kulturskolans del utökats med 10 mnkr. Kulturnämnden ska genomföra de här föreslagna verksamheterna inom budgetram och själv avgöra omfattningen av de nya verksamheterna.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarråden *Kristina Axén Olin*, *Sten Nordin* och *Mikael Söderlund* (alla m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Vi föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. avslå förslaget
2. därutöver anföras.

Klotter är ett stort problem som berör många stockholmare. Enorma summor av skattemedel måste användas till sanering av klotter istället för till något bättre. Att rätten till det offentliga rummet tas över av några få som anser sig ha rätt att förstöra för andra upplever många som upprörande. Vi delar den upprördheten.

Klotter är inte konst. Vi ser med oro på hur staden fostrar morgondagens klottrare i Kulturskolans regi, med internationellt kända klottrare som lärare. Flera exempel från omvärlden visar att offentliga försök med lagliga väggar leder till mer klotter i närområdet. Att Bromma stadsdelsnämnd så kraftigt tar ställning mot en klottervägg visar vilka erfarenheter man har av det så kallade MEGA-konstprojektet. Det är förkastligt att staden skapar kontakter mellan ungdomar och klottrare och lär ungdomar att klottra.

Flera exempel från omvärlden visar också hur ungdomar som klottrar, alltför lätt hamnar även i grövre kriminalitet. Staden ska inte vara delaktig i att fostra ungdomar in i kriminalitet. Vi motsätter oss kraftigt majoritetens klotterbejakande hållning. Vi står för nolltolerans mot klotter.

Klotter är en företeelse som berör en rad av stadens verksamheter – inte minst de sociala, vilket också har konstaterats av stadens klotterkommission. Problemet måste lösas genom en rad åtgärder. En snabb och effektiv sanering är den viktigaste av dessa. Kommissionens slutsatser har totalt negligerats av stadens sittande majoritet, som har valt att behandla klotterfrågan som en konstrelaterad fråga. Detta är fel angreppssätt att ta sig an problemet.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande.

Kulturnämnden ska genomföra förslagen i utredningen om Ungdomar, konst och det offentliga rummet i enlighet med vad anförs i detta utlåtande.

Stockholm den xx xxx 2005

På kommunstyrelsens vägnar
ANNIKA BILLSTRÖM

Roger Mogert

Anette Otteborn

ÄRENDET

Kommunfullmäktige uppdrog den 29 mars 2004 åt kulturnämnden att utreda hur projektet med flyttbar konst som t.ex. graffiti, ska utformas samt ta fram kostnadsberäkning.

Kulturnämnden beslutade den 2 november 2004 att till kommunstyrelsen överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande med utredningen Ungdomar, konst och det offentliga rummet, *bilaga 2*, med tillhörande projektförslag. Därutöver anfördes följande.

I kommunfullmäktiges beslut den 29 mars 2004 görs en tydlig gränsdragning mellan klotter/skadegörelse å ena sidan och graffiti som en teknik inom bildkonstområdet utförd under lagliga omständigheter å andra sidan. Med beslutet följer en rad uppdrag sprungna ur tre perspektiv: klottersanering/-bekämpning, socialt preventivt arbete och ungdomar och konst. Förestående redovisning av det uppdrag som åvilat kulturförvaltningen innehåller förslag på verksamheter som erbjuder unga människor möjligheter till eget skapande inom bildkonstområdet vilket vi ställer oss bakom.

Klotter och skadegörelse kostar samhället enorma summor årligen. För att öka effektiviteten i saneringsarbetet har gatu- och fastighetsnämnden i oktober 2004 tagit beslut om att inrätta en samverkansgrupp för att koordinera stadens arbete med klotterbekämpning. Dess uppgift är bl a att samarbeta med externa aktörer som SL, dokumentera stadens insatser, följa stadens pilotprojekt, utfärda rekommendationer och inrätta ett metodutvecklingsråd. Uppdrag ligger dessutom på kommunstyrelsen att utreda förutsättningarna till gemensam upphandling av klottersanering. Resultatet av dessa åtgärder kommer att ge resultat redan under 2005.

Stadsdelsnämnderna har i uppdrag att i enlighet med klotterkommissionens rapport arbeta med den sociala dimensionen. Det innebär bl a förtätad kontakt mellan socialsekreterare, skolor och ökad information om vad den kriminella handling som klotter och skadegörelse utgör och föranleder för riskbeteenden.

Det offentliga kan inte på något vis sätta upp regler för vilka kulturella uttryck som ska anses vara godkända. Graffiti är en teknik inom bildkonstområdet och utförd under lagliga omständigheter är den lika tillåten som olja på duk eller digital videokonst. Att utesluta vissa konstnärliga uttryck och förbjuda dem att produceras eller visas innebär inskränkt frihet och ett mycket allvarligt hot mot demokratin.

Unga människor i Stockholm behöver ges möjlighet till en rik fritid, något som långt ifrån alla har. Vi satsar på den öppna fritidsverksamheten i stadsdelarna, bygger ut LAVA till det dubbla och öppnar ett Ungdomsbibliotek på Medborgarplatsen. Men det saknas verksamheter inom bildkonstområdet. Många unga visar ett stort intresse för detta uttryck och däribland för tekniken graffiti. Vi ser behovet av att staden kan erbjuda verksamheter där unga under ordnade former tillsammans med konstpedagoger ges utrymme för eget bildkonstskapande.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2004 har i sammanfattning följande lydelse.

Sammanfattning

Förvaltningen har utrett frågan om *ungdomar konst och det offentliga rummet* och tagit fram ett projektförslag.

I förslaget har förvaltningen tagit fasta på både en kulturpedagogisk- och en konstpedagogisk inriktning. Den kulturpedagogiska inriktningen sätter ungdomskulturen i fokus. Här dominerar verksamhetsidéer som har sin bas i ”projekt av ungdomar”. Denna ingång ställer stora krav på nytänkande men kan på flera plan rymmas inom kulturnämndens ansvar så som LAVA, Ung 08, En Snabb Slant och CRED. Ett sådant arbete förutsätter att det finns en god samarbetsvilja med andra berörda förvaltningar och aktörer i staden. Detta är ett långsiktigt processarbete som i grunden utgår från ungdomars rätt till yttrandefrihet samt stadens skyldighet enligt FN:s barnkonvention att respektera och främja ungas rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Förslaget rymmer också utveckling av nya former för konstpedagogiska verksamheter inom Kulturskolan. Här sätts ungdomars konstuttryck in i ett konsthistoriskt sammanhang och projekttidén erbjuder stöd till en konstnärlig utveckling i ett öppnare sammanhang än vad Kulturskolan traditionellt brukar arbeta i. Det konstpedagogiska arbetet ska kombineras med en bredare kulturpedagogisk grundsyn som kan ge stöd till intressanta projekt som initieras av ungdomarna själva. För att få en bredd och differentiering i förslaget bygger projektet på flera mindre verksamheter med spridning i staden.

Graffitin som ett konstnärligt uttryck ingår i förslaget. Det är ett uttryck som tilltalar många ungdomar samtidigt är det uttryck som är mest komplicerat för samhället att förhålla sig till. Förvaltningens övergripande syfte med projektförslaget är att skapa möjligheter till en bred bas för dialog och förtroende mellan staden och utövarna. Detta är en långsiktig ambition som föreslås bära hela projektet.

Förslaget omfattar även en kostnadsberäkning. Dessa kostnader ryms inte inom förvaltningens ordinarie budget. Kulturförvaltningen är dock beredd att genomföra hela eller delar av projektet med förutsättning att erforderliga medel kan ställas till förfogande.

REMISSER

Ärendet har remitterats för synpunkter till stadsledningskontoret, Bromma stadsdelsnämnd, Farsta stadsdelsnämnd, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Skärholmens stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat 28 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontorets synpunkter

I projektförslaget ungdomar och konst på lagliga vägar föreslås olika sätt att nå målet att erbjuda ungdomar lagliga sammanhang att utöva och utveckla sitt konstintresse. Inom ramen för kulturnämndens uppdrag ligger att erbjuda stadens unga attraktiva kulturverksamheter och möjligheter till eget skapande och därmed också en meningsfull fritid.

Stadsledningskontoret instämmer med kulturförvaltningen att mycket arbete kan rymmas inom verksamheter som redan finns inom kulturnämndens områden såsom Lava, Ung 08, En Snabb Slant och CRED. Förslaget rymmer också utveckling av nya former för konstpedagogiska verksamheter inom Kulturskolan.

Kulturförvaltningen har utgått från ett konst- och kulturpedagogiskt perspektiv och valt att inte fördjupa sig i de aspekter som berör graffiti ur ett illegalt perspektiv. Erfarenhet och forskning visar att en stor del av drivkraften bakom klottrandet handlar om att få uppmärksamhet och spänning vilket försvinner om det är legalt att klottra. Klotter är en företeelse som berör en rad av stadens verksamheter, inte minst den sociala. I socialtjänstförvaltningens remissvar på Stockholms klotterkommissions rapport konstaterar socialtjänstförvaltningen att s.k. legala klotterplank inte är en framkomlig väg när det gäller att få klottrare att avstå från sin illegala verksamhet. Stadsledningskontoret anser inte att staden på något sätt ska tillmötesgå utövarnas önskan om lagliga väggar.

Stadsledningskontoret anser att all form av klotter räknas som skadegörelse på det offentliga rummet. För klotter och skadegörelse i all form gäller nolltolerans.

I uppdraget till kulturförvaltningen låg även att ta fram en kostnadskalkyl för projektet. Totalkostnaden för projektet beräknas till totalt 2 965 000 kr fördelat på två år. 2005: 1 959 000 kr och 2006: 1 015 000 kr. Stadsledningskontoret konstaterar att i budget 2005 finns inga medel avsatta för detta och när det gäller år 2006 får kostnaderna beaktas i budget 2006.

Bromma stadsdelsnämnd beslutade den 19 maj 2005 att överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Anders Lindmark (mp) lämnade förslaget utan eget ställningstagande.

Bromma stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 2 maj 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Vi delar kulturförvaltningens uppfattning att klotter och graffiti är svårdefinierade ord som dessutom innehåller starka laddningar för många. Hur begreppen används beror ofta på den egna ståndpunkten.

Enligt regeringen definieras *klotter* som ”bild eller ristning som olovligen anbringats på plats eller föremål” (DS 2001:43). Enligt Brottsförebyggande rådet definieras *graffiti* som text eller bild som lagligen anbringats på plats eller föremål. *Klotter* är alltså det olagliga uttrycket (skadegörelse – brottslighet) och *graffiti* är det lagliga uttrycket.

I förhållande till normalbefolkningen finns bland ungdomar som klottrar en tydlig överrepresentation med hög risk för involvering i annan kriminalitet. Om staden skall bedriva en verksamhet som tilltalar denna grupp ungdomar anser vi att man också måste beakta den *sociala dimensionen* av verksamheten. I likhet med klotterkommissionen anser vi att insatser i förebyggande syfte inte ska skilja sig från annat förebyggande arbete mot ungdomars kriminalitet och vi tror därför inte på idén om ”legala klotterplank”.

Vi anser inte att kulturförvaltningen belyst den sociala dimensionen tillräckligt i detta projektförslag på nya former inom kulturskolan. De hänvisar till stadsdelsförvaltningen/socialtjänsten och närpolisen för att de inom ramen för sitt ansvarsområde ska rymma projektet. Vi tycker det är ett helt orimligt ställningstagande i all synnerhet som det förväntas ske utan att några extra resurser tillförs.

Forskning och erfarenheter från kommuner som har haft lagliga väggar

Kulturförvaltningen har i sitt förslag tagit upp några exempel på kommuner som har haft laglig graffiti. Det finns dock ingen entydig *forskning* som visar på att den lagliga graffiti minskar det olagliga klottrandet. Ungefär var tionde kommun i landet tillhandahåller lagliga väggar och/eller anordnar graffitiskolor och de erfarenheter som finns pekar i olika riktningar. Därför anser vi att tolkningen av sådana erfarenheter bör göras med stor försiktighet.

I stadens egen forskningsrapport ”*Stockholmsungdomar som klottrar*”- Sundell m fl, pekas på risken att lagliga klotterplank även kan fungera som ”utbildningsplats” för illegalt klotter. Inför risken av denna effekt avvisar vi förslaget om ”legalt klotterplank”.

Kulturförvaltningens förslag på de nya verksamhetsformerna

Kulturförvaltningen lämnar i sin rapport förslag på hur nya verksamheter ska bedrivas och hur man kan utveckla redan befintliga verksamheter inom kulturförvaltningen. Inom ramen för kulturskolans verksamhet föreslås ett pilotprojekt det vill säga en konstpedagogisk verksamhet som ska bedrivas inom *MEGAkonst i Bromma* och *MEGAkonst i Farsta*.

Förslaget med *MEGAkonst* i Bromma väcker många frågetecken. I kulturförvaltningens förslag står att läsa att kulturskolan ska svara för den konstnärliga och peda-

gogiska ledningen av verksamheten, kontakten med fastighetsägarna och samverkan med stadsdelsförvaltningen.

Fastighetsägaren Wihlborgs där kulturskolan hyr sina lokaler ställer sig positiv till projektet. Hur övriga fastighetsägare och näringsidkare runt Brommaplan ställer sig till förslaget är dock oklart.

Inom ramen för projektet vill kulturskolan ha ett nära samarbete med de sociala myndigheterna inom stadsdelsförvaltningen. Det är förstås bra med ett nära samarbete men vi anser att projektet i sig måste rymma den sociala dimensionen och inte bara ta hänsyn till den konstnärliga aspekten. Det måste således tillföras resurser till projektet för att arbeta med den *sociala dimensionen* och inte antas att de resurserna finns inom stadsdelsförvaltningens budget. Vi befarar också risk för ökade kostnader för förvaltningen avseende klottersanering.

Vi saknar svar på ett antal frågor om kulturskolans verksamhet i det föreslagna Bromma-projektet, som t ex;

- Vilket ansvar tar kulturskolan för besökare till MEGAgården?
- Sträcker sig kulturskolans ansvar endast till aktiviteter som rör den konstnärliga delen?
- Eventuell åldersgräns?
- Personalbemanning?
- Kommer besökare att ha tillgång till utomhusgården när det inte finns ansvarig personal på plats?
- Kommer verksamheten att ha öppettider eller är det fritt fram att måla där alla tider på dygnet?
- Vilket ansvar har projektet för eventuellt illegalt klotter som uppkommer i närområdet?
- Hur kommer man inom projektet att hantera tillgången på färg d v s vilken policy har man gällande sprayfärgen? (med tanke på polisens ökade befogenheter att visitera misstänkta klottrare – se vidare ”*Synpunkter på projektet från Bromma närpolis*”)

Förvaltningen ser många risker med att bedriva ett projekt såsom kulturförvaltningen redovisat. Enligt vår mening saknas en riskkalkylering och vad man gör för att motverka riskerna. Kulturförvaltningen säger att de utgått från ett konst- och kulturpedagogiskt perspektiv och valt att inte fördjupa sig i de aspekter som berör graffiti ur ett illegalt perspektiv.

Enligt vår mening, liksom forskningens, finns det en subkultur runt klotter och att inte beakta denna vid ett projekt anser vi är dömt att misslyckas. Vi kan därför inte förorda projektet innan man fullt ut har beaktat den problematiken.

Synpunkter på projektet från Bromma närpolis

I förvaltningens klotterförebyggande projekt samarbetar vi med Bromma närpolis. Vi har inhämtat deras synpunkter på projektet och hur de ser på sina möjligheter att utöva det nya lagrummet kring klotterbekämpning.

Polisen fick för en tid sedan en utvidgning av Polislagen § 19, denna utvidgning gav möjlighet att visitera misstänkta klottrare för att eftersöka klotterutrustning. Det var ett mycket efterlängt beslut då det gav polisen verktyg att komma åt klottrare innan de utfört sin skadegörelse. Mot bakgrund av detta avråder närpolisen i Bromma bestämt mot anordnandet av en "legal" klottervägg och då särskilt på den anvisade platsen vid Brommaplan (på baksidan av Kulturskolan/Växtverket). Om man skall tillåta att projekt så som "Ungdomar, konst och det offentliga rummet" riskerar man att undergräva dessa lagförändringar som ovan nämnts. Närpolisen fräntas direkt möjligheten att efter husranssakan i ryggsäcken beslagta klotterutrustning.

Erfarenheter som Södermalmpolisen har, gällande den lagliga väggen som idag finns i Orminge, tyder på detta. I dialog med närpolisen på Södermalm har det framkommit att ungdomar nyttjar möjligheten att hänvisa att de är på väg till en laglig vägg. Sprayburkarna som ungdomen då bär med sig kan ej antas *användas som hjälp*

Närpolisen i Bromma har därför samma uppfattning som Stockholms klotterkommission och tror inte på legala klotterväggar.

Farsta stadsdelsnämnd beslutade den 17 maj 2005 att som svar på remissen till kommunstyrelsen överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av *Madeleine Sjöstedt m.fl.* (fp), *Birgitta Holm m.fl.* (m) och *Bertil Fredriksson* (kd) till förmån för eget yrkande, *bilaga I*.

Farsta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande (Dnr 009-568/2004) har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Konstnärliga ämnen lever inte i en glaskupa utan är i största utsträckning delar av det omgivande samhället. Att kunna ta in och omvandla nya strömningar och tendenser har varit en beprövad väg för konstnärlig förnyelse genom tiderna. Att Kulturskolan på olika sätt integrerar nya konstformer i undervisningen ser förvaltningen som en naturlig väg till vitalisering av skolans undervisningsformer och innehåll.

Kulturskolan har en viktig uppgift i staden genom att kunna erbjuda barn och ungdomar möjligheter att utveckla meningsfulla fritidsintressen. Som en förmedlande länk till kulturskolan kan fritidsledare och fältassistenter fungera. Genom att ta tillvara ungdomars intresse för en konstform kan förutsättningar skapats för att förändra attityder, normer och värderingar.

Kulturförvaltningen skriver att graffitin är det konstnärliga ”uttryck som är mest komplicerat för samhället att förhålla sig till”. Stadsdelsförvaltningen är i princip positiv till kulturskolans ambition att utveckla skolan och integrera nya konstformer. Det krävs dock stor försiktighet om nya forum för utveckling och utövning av graffiti ska tillskapas enligt förslaget. Förvaltningen vill framhålla att man genom metoder som dessa inte kan ha förhoppningar om att integrera många av de ungdomar som klottrar i en legal verksamhet. Problematiken kring klotter är betydligt större. Klotter orsakar kostnader för kommun, SL och fastighetsägare på mångmiljonbelopp. Stadsdelsförvaltningen gör bedömningen att kulturförvaltningens förslag som ett totalkoncept inte löser problematiken.

Vi vill avslutningsvis framhålla stadsdelsförvaltningens satsning på ungdomsverksamhet. I Farsta stadsdel är inriktningsmålet att barn och ungdomar ska erbjudas ett rikt och stimulerande fritidsutbud i parklekar och på fritidsgårdar i det egna området. Mötesplatser för ungdomar tillhandahålls i varje stadsdelsområde. Förvaltningen har i verksamhetsplan åtagit sig att skapa möjligheter till en positiv fritid bl.a. genom att utveckla tillfällena till eget kultur- och idrottsutövande. Inom förvaltningens verksamhet förekommer inte verksamhet med graffiti.

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade den 20 maj 2005 att överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av *Jari Visshed m.fl.* (s), *Reijo Kittilä* (v) och Ingvar von Malmborg (mp), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av *Mats G Nilsson m.fl.* (m), *Didar Samaletdin m.fl.* (fp) och *Birgitta Borg* (kd) till förmån för eget yrkande, *bilaga 1*.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande av den 21 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsdelsförvaltningens synpunkter

Utifrån egen erfarenhet och efter kontakter med närpolis och förfrågan till berörda personer i Norrköping ställer sig förvaltningen tveksam till föreslagen legalisering av graffiti i det offentliga rummet. Det finns en betydande risk att en sådan utsmyckning, om än så genomarbetad och styrd av en kunnig och erfaren ledning, genererar en smittoeffekt med ett ökat klottrande som också ”kräver sin legalitet”. Det stora flertalet ungdomar som står för klottrandet inom staden kommer sannolikt inte tillhöra den grupp som blir delaktiga i projektet.

Vid kontakt med stadsdelsområdets närpolis framkommer att de hyser en stor tveksamhet inför föreslaget projekt. De befarar att även välgjorda graffitimålningar kommer att ”stimulera” till ett ökat klotter generellt sett.

Vid besök hos försäljare av sprayburkar m.m på Kungsholmen har polisen påtalat risken att sålda färger hamnar i fel händer. Butiksinnehavarna menar dock att de endast säljer till ”legala köpare”.

Erfarenheter från Norrköping, där delar av hamnområdet tillhandahålls för ett liknande projekt, har visat att det allmänna klotret inte minskat i den grad man hoppats på, snarare tvärtom. I stället funderar man kring en ökad satsning på ungdomsgårdar o dyl. Då med en verksamhet som är utformad på ett sätt som förhoppningsvis kan kanalisera ungdomars konstintresse.

Inom vårt eget stadsdelsområde sker en fortlöpande sanering av klotter till stora kostnader. För 2005 beräknas kostnaden uppgå till storleksordningen 120 000 kr, vilket motsvarar tidigare år med undantag för 2004, då en särskild satsning genomfördes till en kostnad av 280 000 kr.

Positivt är dock att projektet söker finna former för att kanalisera intresserade ungdomars önskan att utveckla graffiti som konst. En sådan satsning bör i första hand ske i för ändamålet anpassade lokaler och under kunnig ledning.

Om projektet kommer att genomföras i de tänkta försöksområdena är det av stor vikt att en noggrann utvärdering sker. En kartläggning av befintligt klotter bör t.ex. dokumenteras och jämföras med effekterna av försökets utfall.

Sammantaget ställer sig förvaltningen bakom delar av projektet i den mening att ungdomar ska få möjlighet att utveckla sin konst, men tar avstånd från ett sätt som kan ge stimulans till ett ökat klottrande i form av sk tags o dyl.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade den 16 juni 2005 att godkänna stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen ”Ungdomar, konst och det offentliga rummet”.

Särskilt uttalande gjordes av *Monika Lindh m.fl. (s)* och *Birgitta von Nandels-tadh (mp)*, bilaga 1.

Särskilt uttalande gjordes av *Billy Östh m.fl. (m)*, *Anna Eklund m.fl. (fp)* och *Ewa Samuelsson (kd)*, bilaga 1.

Reservation anfördes av *Maria Hannäs (v)* till förmån för eget yrkande, bilaga 1.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens förslag

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning delar inte kommunfullmäktiges syn på klotter och graffiti där vissa delar ska anses som en konstnärlig uttrycksform. Även åsikterna att

”legalt” klotter eller sk graffiti ska beredas plats genom att Stockholm stad upplåter platser och ytor för denna form av konstnärligt utövande finns inte plats för i Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings synsätt.

Stadsdelsförvaltningen arbetar sedan flera år med upplysning om vilka kostnader och konsekvenser klotter har för medborgarna i stadsdelen. Klotter anses från socialt och polisiärt håll vara inkörsporten till grövre kriminalitet. Stadsdelsförvaltningen arbetar med nolltolerans på fritidsgårdar och samarbetar med flera lokala aktörer i lokalsamhället med klottersanering och städning. Att i detta skede legalisera delar av klotret och kalla detta graffiti rimmar illa med stadsdelsförvaltningens hittillsvarande insatser.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltning satsar på ungdomarna genom helt andra metoder där delaktigheten är av största vikt. Stadsdelen har organisatoriskt under Resursenheten tre fritidsgårdar, fyra parklekar samt ett fungerande ungdomsråd som arbetar med antiklotter och antivåld på ett framgångsrikt sätt.

Det finns idag inget behov av ytterligare insatser som kan legalisera klotter eller graffiti. Stadsdelsförvaltningen anser att det i stället kan ges ökade bidrag till kultursatsningar inom ramen för lokala LAVA-projekt, en snabb slant riktad till ungdomskultur och ytterligare bidrag till lokala CRED-insatser.

Skärholmens stadsdelsnämnd beslutade den 21 april 2005 att överlämna och åberopa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Skärholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 10 mars 2005 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen anser att för klotter gäller nolltolerans. Klotter, tags m.m. räknas som skadegörelse på det offentliga rummet. Graffiti som konstform bör bedrivas i ordnade former antingen genom kulturskolan eller genom skolans ordinarie bildundervisning.

Skärholmens stadsdelsförvaltning har ingått i ett projekt ”Vårt Skärholmen” som skulle fungera som ett pilotprojekt. Projektet syftade till att samordna klottersanering i stadsdelen, göra stadsdelen tryggare att vistas igenom olika åtgärder där klottersanering var en del av dessa. Erfarenheterna av detta projekt är att man ska sanera snabbt för att slippa att klotter föder klotter. Samordningen vad gäller klottersaneringen har varit framgångsrik år 2003 förutom att SL inte medverkade. SL är en viktig aktör på grund av sin attraktiva exponeringsyta. Från 2003 till 2004 minskade kostnaderna för klottersaneringen från 600 tkr till 400 tkr för stadens åtagande (Gatu-och fastighetskontoret, stadsdelsförvaltningen; SISAB och Svenska bostäder). SL sanerade för 50 tkr 2003 och 0 kr 2004.

Förvaltningen skulle vilja se att alla resurser vad gäller klottersanering på stadens egendom som nu tillhör Gatu-och fastighetskontoret som tunnlar, belysning, elskåp

skulle till föras stadsdelsförvaltningen för att bättre kunna samordna och göra en snabbare insats vad gäller klottersanering.

När det gäller ungdomars konst i det offentliga rummet så arbetar stadsdelsförvaltningen tillsammans med Gatu-och fastighetskontoret, Kulturskolan i Bredäng och Bredängsskolan, Som en del av upprustningen av Bredängs centrum inför 40-års jubileum. Förvaltningen kommer att sätta upp inramad konst i gångtunnlarna som ansluter till Bredängs centrum. Denna konst kommer göras av barn och ungdomar i Bredäng. De gör det under ledning av erfarna konstpedagoger och deltar på detta sätt till att höja attraktionskraften kring centrum. Samarbetet mellan skolorna vid Bredängstorget, grundskolan och kulturskolan, är också viktigt och kan fungera som "dörröppnare" in i kulturskolan för många.

Ett annat projekt är att på postens "buntlådor" kunna utföra förskönande målningar. I nuvarande skick är de ofta fula, rostiga och ibland klottrade på

Synpunkter har även inkommit från Skarpnäcks ungdomsråd.

Ungdomsrådets synpunkter

Ungdomsrådet har tittat på det du skickade och anser å ena sidan att man ska få ha "lagliga" väggar att måla på för att få en möjlighet att komma ut med sin konst. Å andra sidan ökar detta risken för att "målarna" fortsätter med att måla på ställen/väggar där det inte är tillåtet. På så sätt motverkar de lagliga väggarna sitt syfte.

Ungdomsrådet anser att stadsdelen borde hitta ett sätt för dessa ungdomar att få uttrycka sin konst, tex genom att ha kurser med lärare där de kan utveckla sin konst med att måla på större dukar istället för väggar. Då kan de nå ut med konsten genom tex utställningar etc. Dessutom kanske man kan ge dessa en väg in i yrkesvärlden och möjlighet att tjäna pengar på sin konst.

RESERVATIONER MM

Farsta stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Madeleine Sjöstedt m.fl. (fp), Birgitta Holm m.fl. (m) och Bertil Fredriksson (kd) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Vi anser att nämnden skulle ha beslutat:

- att bifalla förvaltningens förslag till beslut,
- att därutöver anför följande

Graffitins rum är det offentligt rummet och det som skulle kunna vara konst i en annan form blir där klotter. Klotter är ett allvarligt problem, inte minst ur ett socialt perspektiv. I vår stadsdel är klotter ett stort problem. Klottret förfular och förslummar vår stadsdel och gör den mindre trivsam för oss som lever här. På så sätt blir klottret ett angrepp på alla farstaboras integritet och trivsel. Av respekt för skattebetalarna måste all kommunal verksamhet som kan klotter som konsekvens avvisas. Särskilt gäller detta förstås sådan verksamhet som kan riskera att bli en subvention från det allmänna av sprejburkar för att klottra!

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Jari Visshed m.fl. (s), Reijo Kittilä (v) och Ingvar von Malmborg (mp) enligt följande.

Det är av stor vikt att från stadsdelsnämndens och Stockholms stads sida på olika sätt fånga upp och ge utrymme för ungdomars uttryck av kulturella och kreativa sidor. Det är också viktigt att skilja på klotter och graffiti. Graffiti är en konstform som idag är erkänd. I rätt organiserade former kan de ungas behov av att uttrycka sig med färg och synas tas tillvara och ges en plats i det offentliga rummet. Insatser i denna riktning, i samarbete med andra, kan få ungdomar att intressera sig för konstnärlig verksamhet och därmed finna destruktivt klotter i den offentliga miljön som ointressant och bakåtsträvande. Det olagliga klottret måste naturligtvis med alla nödvändiga insatser från samhällets sida motverkas och fördömas.

Det är ett bra alternativ att utveckla och ta tillvara ungdomars uttryck i konstformen graffiti. Efter en utvärdering av försöken kan det också finnas underlag för att i samråd med de unga ta fram nya förslag och åtgärder som med olika medel kan berika och utveckla ungdomars konstintresse.

Reservation anfördes av Mats G Nilsson m.fl. (m), Didar Samaletdin m.fl. (fp) och Birgitta Borg (kd) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Stadsdelsnämnden beslutar att som svar på remissen anföra följande:

Klotter är ett stort problem som berör många stockholmare. Tunnelbanan uteblir eftersom vagnar måste saneras, enskildas hus måste målas om och omgivningar förslummas framför allt för dem som bor i förorten. Enorma summor av skattemedel måste användas till sanering av klotter istället för till något bättre. Att rätten till det offentliga tas över av några få som anser sig ha rätt att förstöra för andra upplever många som felaktigt. Vi delar den uppfattningen.

Klotter är en företeelse som berör en rad av stadens verksamheter - inte minst de sociala. Den av Birgitta Rydell (fp) tillsatta klotterkommissionen konstaterade just detta. Problemet måste lösas genom en rad åtgärder. Den enskilt viktigaste pekades ut som en snabb och effektiv sanering. Kommissionens slutsatser negligeras totalt av den sittande majoriteten som väljer att behandla klotterfrågorna som något som endast handlar om konst. Att alla klottrare är missförstådda konstnärer och att klotter endast är en konstform som alla andra. Detta leder helt fel.

Det är bra att Kulturskolan erbjuder en bildundervisning som får uppskattning. Men att tro att detta är en lösning på klotterproblemen förefaller väl optimistiskt. Man måste dra lärdom av de erfarenheter som har gjorts. De erfarenheterna är att en sprejburk på en legal vägg är två till i tunnelbanan. Och de erfarenheterna lär oss att det är en snabb sanering som är lösningen. Något sådant sker inte i Stockholms stad idag. Det vore grovt provocerande att anslå medel till ett slags legala väggar samtidigt som det inte finns medel till den mest grundläggande renhållning!

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Monika Lindh m.fl. (s) och Birgitta von Nandels-tadh (mp) enligt följande.

Vi föreslår nämnden att godkänna förvaltningens förslag till beslut och i övrigt anföra följande:

Kommunfullmäktiges uppdrag åt kulturnämnden 29 mars 2004 att utreda ”hur projektet med flyttbar konst, som t.ex. graffiti, ska utformas”. Det förslag som kulturförvaltningen återkommer med avser inte flyttbar konst. När förslaget behandlas i kulturnämnden, som första instans på sin väg mot återrapport i kommunstyrelsen, godtar nämnden att frågan om flyttbarhet inte längre finns med. Det remissförfarande som därefter vidtas handlar alltså om ett förslag från kulturförvaltningen om ett två-årigt projekt, till en kostnad av 3 mnkr, som i korthet går ut på följande:

Målet är att erbjuda ungdomar lagliga sammanhang att utöva och utveckla sitt konstintresse och därmed skapa en bred bas för dialog och förtroende mellan staden och ungdomar inom graffiti-kulturen.

Inom ramen för detta syfte föreslås att en Megakonstverksamhet i Bromma och Farsta inrättas, med utomhusateljéer i samarbete med fastighetsägaren Wihlborgs i Bromma och kulturföreningen Kaffe i Farsta och inom ramen för Kulturskolan.

Utöver detta föreslås att stödformerna En snabb slant, Cred, Ung 08 och Lava genom en mer tillåtande och stödjande attityd till ungdomars förslag inom området konst och tillgången till det offentliga rummet bidrar till att lagliga och konstruktiva aktiviteter kan komma till stånd.

Kulturförvaltningen föreslår vidare att man inom ramen för projektet arbetar med att måla på uppdrag. Genom att identifiera platser där ungt konstuttryck kan passa, avser man att samarbeta med och förmedla uppdrag från t.ex. förvaltningar, verksamheter eller bolag till olika unga utförare under ledning av etablerad konstnär. Man föreslår också att ett virtuellt galleri, en Megakonstsajt, skapas och kopplas till Lava's och Ung 08's webbplatser. Projektförslaget innefattar inte någon "laglig vägg" och man har heller inte tagit in begreppet "flyttbar konst" i förslaget.

Våra synpunkter

Vi anser att förslaget om Megakonstprojektet i Farsta och Bromma ska behandlas utifrån de lokala förhållanden som där råder. Om de stadsdelarna vill engagera sig i den typen av projekt är det upp till dem att ta ansvar för det, tillsammans med eventuella partners. Vi anser dock att centrala medel ska vara tillgängliga för samtliga stadsdelar att ta del av, via ansökningsförfarande eller på annat sätt.

Vi anser att stödformerna En snabb slant, Cred, Ung08 och Lava ska koncentreras till att fördjupa och fortsätta det arbete och de projekt som igångsatts. I Skarpnäck har samarbetet med stödformerna varit välkomna och vi menar, i likhet med Skarpnäcks Ungdomsråd, att de kan utvecklas t.ex. genom kurser med professionella lärare, utställningsverksamhet, dukmålningar m.m. Vi ser inte att det behöver förändras utifrån det projekt som kulturförvaltningen skisserar.

Den delen av projektet som avser "måla på uppdrag" är en komplicerad fråga som innefattar diskussionen om tillgång till och användandet av det offentliga rummet. Vi kan inte se att de frågeställningarna på något sätt besvaras av kulturförvaltningens projektförslag "måla på uppdrag". Också i ett sådant projekt tas det offentliga rummet i anspråk. För att utsmyckning på uppdrag av det offentliga ska tas emot positivt av omgivning och medborgare krävs en acceptans och förståelse för utsmyckningen. Offentlig utsmyckning är en fråga som engagerar många och vi menar att den måste ske i nära samarbete, samverkan och i dialog med medborgarna.

Skarpnäcks ungdomsråd lyfter fram en viktig komplikation och ett värdefullt bidrag till diskussionen när de konstaterar att det finns en uppenbar risk att det tillåtna utrymmet så att säga övergår i illegalt klotter och på andra ställen i närheten. På så sätt motverkas de goda intentionerna. Vi vill instämma i det.

Ett virtuellt galleri föreslås skapas. Vi har inget emot det men vill samtidigt poängtera att det virtuella galleriet mycket väl kan inrymmas i de webbsajter som redan finns. Vi menar också, i likhet med Skarpnäcks Ungdomsråd, att riktiga utställningar är ett angeläget forum för den unga konsten.

Det föreslagna projektet renderar, enligt projektskissen, en kostnad av 3 mnkr på två år.

De medlen menar vi kan användas mer effektivt inom ramen för de stödformer för ung kultur som redan finns – Cred, Lava, Ung08 och En snabb slant. Förutsatt att de stödformerna kommer samtliga stadsdelar till del.

Det projektförslag som kulturförvaltningen redovisar, innefattar inte någon ”legal vägg” eller ”flyttbar konst”. Det tycker vi är bra. Skarpnäcks Ungdomsråd tydliggör komplikationerna mellan s k ”legala väggar” och klotter. I Skarpnäck har vi nolltolerans mot klotter och med det menas att allt som målas på ytor i det offentliga rummet och som inte är beställt som utsmyckning är klotter. Vi diskuterar inte i termerna ”legalt” eller ”illegalt”.

Skarpnäcks stadsdel uppfattat sitt ansvar i frågan i enlighet med kommunfullmäktiges tidigare beslut som togs i anslutning till att klotterkommissionens rapport lades fram.

Skarpnäcks stadsdel arbetar tillsammans med ungdomarna för att öka delaktigheten, den sociala tryggheten och för att öka de fria, aktiverande och spännande uttrycksformer som våra ungdomar efterfrågar.

Skarpnäcks stadsdel arbetar sedan flera år med upplysning om kostnader och konsekvenser för medborgarna när det gäller klotter i nära samarbete med polismyndighet och SL. Lokala föreningar och aktörer är engagerade i sanering, städning, miljöveckor mm. Tillsammans med bostadsbolag, engagerade medborgare, föreningar m.m. arbetar vi med att försöka utforma den yttre miljön så att den blir klotteravvisande och inte klotterinbjudande.

Vi menar att det föreslagna projektet inte skulle underlätta det arbetet utan tvärtom i långa stycket försvåra arbetet.

Särskilt uttalande gjordes av Billy Östh m.fl. (m), Anna Eklund m.fl. (fp) och Ewa Samuelsson (kd) enligt följande.

Vi noterar med tillfredsställelse förvaltningens förslag till beslut och den klarhet som förvaltningen tar ställning gentemot graffiti. Vi noterar också med tillfredsställelse förvaltningens mycket tydliga ställningstagande att det inte finns plats för ”legalt” klotter i Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings synsätt.

Reservation anfördes av Maria Hannäs (v) till förmån för eget yrkande enligt följande.

Vi i vänsterpartiet yrkar att Skarpnäcks stadsdelsnämnd avslår förvaltningens förslag till

beslut samt anför följande som svar på remissen:

Det är oerhört viktigt att skilja på konstformen – graffiti – och klotter. Konst skall ske på laglig väg och på lagliga platser. Graffiti som bildkonst, vare sig det är på duk eller i form av knutna ryor, måste få vara en modern och tillåten konstform i vårt samhälle. Att förbjuda viss konst kan inte vara förenligt med demokratiska principer och ett fritt samhälle. Klotter, som görs på otillåtna platser, på färdmedel etc. kostar samhället oerhört stora summor varje år och skall bekämpas. Flera projekt som handlar om bekämpning av klotter finns i vår stadsdel och vår målsättning är att klotter skall försvinna. Här har våra skolor en viktig uppgift att lära barnen att värna om det gemensamma.

Skarpnäcks ungdomsråd har svarat på remissen och menar att stadsdelen borde hitta ett sätt för ungdomar att uttrycka konst. De som tvärtemot klottar illegalt måste självklart identifieras. Flera goda försök finns i landet där ungdomar fått lagliga platser för graffiti.

Där har det otillåtna, klottret, inte ökat, snarare minskat. Vi ställer oss positiva till verksamheter i stadens regi som gagnar konstformen graffiti.

UNGDOMAR, KONST OCH DET OFFENTLIGA RUMMET

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade i maj 2002 att tillsätta Stockholms klotterkommission.

Uppgiften var att

- Samla och sprida kunskap och forskning om klotterproblematiken
- Söka och medverka i utvecklingen av nya metoder för att hjälpa ungdomar som fastnar i klotterkulturen att bryta sitt destruktiva beteende
- Finna metoder för att förhindra nyrekryteringen av klottrare
- Utreda hur klottersaneringen kan förbättras
- Se över vilka tekniska lösningar som kan vara användbara för att försvåra klottrandet

Kommissionen presenterade sina slutsatser i en rapport daterad 2002-11-01.

Klotterkommissionens slutsatser och förslag till åtgärder som återfinns i rapporten kan sammanfattas enligt följande.

- Samhället måste upprätthålla en ständig beredskap för att ta bort klotter
- Befintliga klotterbekämpningsåtgärder räcker ej till och det krävs att saneringsarbetet samordnas mellan stadens egna resurser och de privata fastighetsägarna
- Föreslår samordningsförsök i välavgränsade geografiska områden i staden där man även infogar den ”sociala” dimensionen
- Tidigare, snabbare och tydligare insatser från rättsväsendet och samhället som polis och åklagare, socialsekreterare och skola
- Insatser i förebyggande syfte ska inte skilja sig från annat förebyggande arbete mot ungdomars kriminalitet
- Staden måste kunna erbjuda ungdomar möjlighet att finna andra uttrycksformer än illegalt klotter. Tror dock inte på legala klotterplank
- Insamlande och spridande av forskningsmaterial och information både av rikstäckande organisationer och instanser på kommunal nivå
- Staden ser över material, utformning, design av byggnader och andra anläggningar och tar fram klotterskydd i form av växter, spaljéer och andra anordningar

Rapporten remitterades till stadsledningskontoret, kulturnämnden, socialtjänstnämnden, gatu- och fastighetsnämnden, Farsta stadsdelsnämnd, Kista stadsdelsnämnd och Norrmalm stadsdelsnämnd.

Kulturnämnden beslutade den 19 maj 2003 att överlämna och åberopa kulturförvaltningens tjänsteutlåtande som remissvar angående Stockholms klotterkommissionens rapport 2002-11-01 och motion av Birgitta Rydell (fp) ”Stoppa klottret!”

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 6 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningens synpunkter

Kulturförvaltningen har ingenting att erinra mot klotterkommissionens förslag till åtgärder.

De faller i huvudsak utanför kulturnämndens ansvarsområde. Förvaltningen konstaterar att kommissionens uppdrag och framlagda rapport med förslag till åtgärder rör klotter och skadegörelse på gator, torg, fastigheter, tunnelbane- och pendeltåg. Den berör inte graffiti som konstnärlig uttrycksform i legala sammanhang. Det är enligt förvaltningens uppfattning viktigt att skilja mellan dessa två företeelser och därmed också hanteringen av dem.

När det gäller kulturnämndens hållning avseende de egna verksamheterna vill förvaltningen från kulturpolitiska utgångspunkter, samt med hänvisning till nämndens inriktningsmål och generella åtaganden lämna följande synpunkter med utgångspunkt från en tydlig gränsdragning mellan legal och illegal graffiti.

Klotter, om än graffitiinspirerat, på fasader, byggnader och andra strukturer i stadsrummet är illegal skadegörelse. Det åligger polisen och kommunala organ andra än kulturnämnden att hantera denna skadegörelse och orsakerna till den, vilket inte hindrar att nämnden och kulturförvaltningen kan delta i det fortsatta arbetet med en strategi för att minimera och på sikt få bort denna skadegörelse.

Inom ramen för kulturnämndens uppdrag ligger att erbjuda stadens unga attraktiva kulturverksamheter och möjligheter till eget skapande och därmed också en meningsfull fritid. Så blir frågan om bl.a. laglig graffiti målning en del i ett större sammanhang och kan integreras i en långsiktig plan för hur kulturlivets aktörer och verksamheter kan medverka till att vända ungas känsla av utanförskap och maktlöshet till aktivt deltagande, medskapande och ansvarstagande.

Kommunfullmäktige beslutade den 29 mars 2004 enligt kommunstyrelsens förslag följande

1. Kommunstyrelsen uttalar att man finner klotterkommissionens uppdrag slutfört
2. Motion 2003:08 anses besvarad med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.
3. Uppdra åt gatu- och fastighetsnämnden att inrätta en samverkansgrupp i enlighet med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.
4. Uppdra åt gatu- och fastighetsnämnden att utreda ansvarssituationen i enlighet med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.
5. Uppdra åt stadsledningskontoret att utreda förutsättningarna till gemensam upphandling i enlighet med vad som framförs i ärendet.
6. Att uttala att projektet "Vårt Skärholmen" fungerar som pilotprojekt i enlighet med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.
7. Uppdra åt stadsdelsnämnderna att arbeta med den sociala dimensionen enligt klotterkommissionens utredning
8. Uppdra åt gatu- och fastighetsnämnden att löpande utvärdera projektet "Vårt Skärholmen" i enlighet med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.

Samt

9. Uppdra åt kulturnämnden att utreda hur projektet med flyttbar konst, som t.ex. graffiti, ska utformas samt ta fram kostnadsberäkningar, i enlighet med vad föredragande borgarråden anför i detta utlåtande.

Kulturförvaltningens uppdrag

Kulturförvaltningen fick genom beslutet i uppdrag att utreda hur ett projekt kan utföras som erbjuder ungdomar alternativ till det illegala målandet och klottrandet. Fokus ska ligga på verksamhet med professionell och kunnig ledning som erbjuder ungdomar möjlighet att utveckla det egna konstskapandet och synas i det offentliga rummet oavsett konstform. Projektet ska omfatta möjlighet för ungdomar att vara delaktiga i utformningen och ta ansvar för verksamheten. I uppdraget ligger också att dels se över lokalbeståndet för att finna en lämplig lokal där utövare ges möjligheten att skapa och uttrycka sig, dels bidra till att skapa infrastrukturen för att möjliggöra för denna konst att synas i, och få tillgång till, det offentliga rummet.

Förvaltningens har också fått i uppdrag att kostnadsberäkna förslaget.

Förvaltningen har utgått från ett konst- och kulturpedagogiskt perspektiv och valt att inte fördjupa sig i de aspekter som berör graffiti ur ett illegalt perspektiv.

Ärendets beredning

Frågan har beretts av en arbetsgrupp bestående av representanter från Kulturskolan, Avdelningen för kulturstöd, Konstkansliet, LAVA samt Ung 08.

I beredningen har samtal förts med olika aktörer inom graffitikulturen, Fryshuset, gatu- och fastighetskontoret, stadsdelsförvaltningarna Katarina-Sofia, Skärholmen, Farsta och Bromma samt ett antal kommuner med erfarenheter på området ex: Norrköping, Malmö, Umeå.

Förvaltningens synpunkter

I uppdraget *Ungdomar konst och det offentliga rummet* är det ofrånkomligt att komma in på begrepp som klotter, graffiti, vandalisering, utsmyckning, olagligt och lagligt.

Det är ett kulturellt fält som är omgivet av många subjektiva åsikter, värderingar och uppfattningar från såväl tjänstemän och politiker som utövande ungdomar och vuxna. Det är också ett område där det finns väldigt lite forskning som kan stärka olika teorier om hur den olagliga verksamheten ska kunna förebyggas eller ges alternativ.

Utgångspunkter för utredningsarbetet

Det teoretiska underlag som förvaltningen har utgått ifrån är bland annat en rapport från Brottsförebyggande rådet (BRÅ) "Klotter – en inventering av förebyggande åtgärder", Stockholms klotterkommissions rapport, ett flertal artiklar om graffitins historia och dess roll i det offentliga rummet samt dokumentation i tidskrifter, litteratur och på Internet. FN:s barnkonvention artikel 13 som tar upp barns rätt till yttrandefrihet och artikel 31 som tar upp barns rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet är också en del av utgångspunkterna. Som den viktigaste referensen i utredningsarbetet har varit den praktik som finns på området. Erfarenheter från Stockholm har kompletterats med erfarenheter från arbeten som pågår i Malmö, Norrköping och Luleå.

Klotter och graffiti – två omstridda begrepp.

Förvaltningen har tagit del av flera olika definitioner av begreppen klotter och graffiti.

Här redogörs för några resonemang som förvaltningen anser vara adekvata i sammanhanget. Resonemangen är hämtade från Kristina Hermansson, konstvetare Göteborgs universitet och Solveig Hollari från Brottsförebyggande rådet.

Ordet graffiti kommer från grekiskas "grapho", skriva. Graffiti kan bestå av text och/eller bild. Gränsen mot "klotter" är oklar och inte enbart fråga om teknik, om sprayburkar eller tuschpenna. Enligt Svensk Ordbok betyder klotter "slarvigt och hastigt gjord skrift eller teckning", en definition som utesluter stora delar av graffitin; även enklare motiv och signaturer kan ha en avancerad förhistoria i form av pappersskisser. En annan uppfattning är att graffiti är det som målas legalt och klotter det som målas illegalt. Detta resonemang innebär att en och samma bild kan uppfattas som klotter i en situation och som graffiti i ett annat sammanhang. Skillnaden består då i *var* den har målats. Definitionerna är alltså präglade av estetiska och moraliska värderingar.

Konstvetaren Kristina Hermansson pekar på det paradoxala i att graffitin väcker liv i kvalitetsbegrepp som sedan länge skrotats i andra konstnärliga sammanhang. Hon menar att begrepp som ”vackert” och ”fult” används såväl av graffitins belackare som av dess tillskyndare. Hermansson ser det önskvärt att graffitin, i likhet med annan konst, kunde bemötas på mer kvalificerade grunder, utifrån kunskap och nyanser och seriositet. Hennes poäng är – *saknade graffiti betydelse skulle den ju knappast väcka så starka reaktioner. Placeringen i det offentliga rummet liksom kriminaliseringen kan bara delvis förklara det upprörda tonläget. Annars skulle väl olagliga affischer på stan väcka lika ont blod? Men till skillnad från graffitin lämnar de inga tveksamheter om ärende eller avsändare.*

I Sverige introducerades begreppet graffiti i betydelsen ”väggklotter” i mitten av 1970-talet. Men redan 1800-talets arkeologer använde begreppet för att skilja mellan folkliga och officiella inskriptioner på de antika monument som grävdes fram. I konsthistorien kan man även finna kopplingar mellan graffiti och kalligrafi, där skrivtecken omvandlas och ornamenteras. Tusenåriga inskriptioner i naturen, som runskrift och hållristningar, är i dag högt värderade kulturhistoriska föremål, men skulle om de utfördes i dag vara tveksamma ut en strikt juridisk synvinkel.

Det historiska perspektivet är intressant inte bara konsthistoriskt utan även ur det perspektiv där man hävdar att graffiti saknar konstnärlig kvalitet. I dessa sammanhang hänvisar man inte sällan till lagboken för att söka dra en juridisk gräns mellan kriminalitet och konst. Det kan beskrivas som en ahistorisk hållning. Inom både äldre och nyare konsthistoria finns gott om exempel på lagöverträdelser. Ett nära exempel är när en av Sveriges mest framträdande konstnärer Dan Wolgers, stal soffor från Liljevalchs varpå han signerade bötesföreläggandet och proklamerade detta som konst.

Laglig graffiti i Norrköping, Malmö och Umeå

För att vidga perspektivet har förvaltningen tagit del av några andra svenska städers strukturer och erfarenheter. Nedan har vi valt att ge en kort presentation av huvuddragen i respektive stads arbete. Malmö har vi valt utifrån att deras Kulturskola har en central betydelse i sammanhanget. Norrköping är intressant med sin starka förankring i ett ungdomsdemokrati-perspektiv och Umeå, som beskriver en satsning som utgår från deras kulturförvaltnings konstkonsulent med stark koppling till de konstnärliga utbildningarna i området.

Malmö

Kulturskolan i Malmö erbjuder sedan 2003 workshops i graffiti inom ämnet hiphop. Målgruppen är ungdomar mellan 13 och 20 år och inga förkunskaper krävs. Verksamheten leds av erfarna konstnärer med inriktning mot graffiti och har resulterat i flera samarbeten med utomstående aktörer. Tillsammans med stadsbiblioteket i Malmö har man producerat en almanacka där kursdeltagarna bidrar med bilder. Man har även producerat väggmålningar på uppdrag av biblioteket. Ytterligare en samarbetspartner är Sydkraft som erbjuder målarna väggar på sina elcentraler.

I Malmö finns också en av Sveriges få lagliga väggar. På det kommunala parkeringshuset ”Anna” i de centrala delarna av staden finns två utrymmen som redan vid byggstarten för trettio år sedan lämnades öppna för det fria ordet. Med tiden har det

kommit att bli ett utrymme för graffiti. Väggar har blivit en av de plaster som deltagarna i Kulturskolans graffitikurs använder. Enligt en representant från Kulturskolan har ingen jobbat aktivt för att väggarna ska vara ett utrymme för graffiti målare men ingen har heller hindrat dem.

Norrköping

Norrköping är den stad som många graffiti målare refererar till. Anledningen är att man som målare anser sig ha en fristad i Norrköping där man tillåts måla på de lagliga väggar som finns i hamnen. Från kommunen anser man sig inte haft någon uttalad strategi för att arbeta med frågan utan man har varit lyhörd för vad ungdomar har efterfrågat. Utgångspunkten är demokrati, ungas inflytande och samhällets bemötande av den unga generationen. Några nyckelord: dialog, ge idéer gehör, snabb respons, stödja ungas egna initiativ, ge förtroenden.

De lagliga väggar kom till genom att graffiti målning ungdomar fick tillstånd av ägaren Norrköpings Hamn och Stuveri AB att använda väggarna. Frågan har aldrig varit politisk i staden utan hela tiden legat på en tjänstemannanivå.

Grffiti målare i staden har vid flera tillfällen fått i uppdrag att måla väggar och gångtunnlar. Uppdragsgivare har varit både bostadsbolag och kommunen. Efter färdigställandet har väggarna skyddats av ett klotterskydd för att de ska inte kunna målas över av olagliga klottermålare.

Under hösten 2004 har utställningen ”Stor i orden...” producerats på Stadsmuseet i Norrköping. Den är ett samarbete mellan föreningen E4 som arbetar med graffiti och det kommunala museet. I samband med utställningen arrangeras workshops, konserter och föreläsningar för att diskutera graffiti frågan.

Umeå

I maj 2003 arrangerades en utställning om graffiti på Bildmuseet i Umeå. Den kom att bli utgångspunkten för kommunens vidare arbete med graffiti. Kulturförvaltningens konstkonsulent var ansvarig för frågan och sommaren 2004 arrangerades en akademi för unga graffiti målare i kulturförvaltningens regi. En projektledare anställdes under sex månader för att förankra projektet i staden samt att utforma kursverksamheten under sommarakademin. Projektledaren var själv graffiti målare och utbildad på Konsthögskolan vid Umeå universitet.

Umeå har flera konstnärliga utbildningar, både på förberedande nivå och inom universitetet. Från kulturförvaltningens sida var kopplingen till dessa en förutsättning för att akademien skulle genomföras. Kursprogrammet bestod av praktiskt målning och föreläsningar av representanter för Bildmuseet och utbildningarna på universitetet, konstnärer, privata gallerister, polisen och politiker. Syftet var att sätta graffiti i ett större samhälleligt sammanhang och att ge deltagarna kunskap om en möjlig professionell väg för målning. Kommunen köpte in betongväggar om tjugo meter som placerades på en grusplan centralt i staden. I anslutning till platsen ligger ett barn- och ungdomskulturcentrum som fungerade som föreläsningssal.

Sedan tidigare finns det lagliga väggar på det nedlagda regementet I 20. Dessa regleras av ett avtal mellan de berörda parterna. Arrangörerna av sommarakademin menar att dessa fungerar mer som övningsplats än ett visningsutrymme eftersom de

ligger utanför staden och på en mer undanskymd plats. Den centrala placeringen av sommarakademin var en förutsättning för att projektet skulle genomföras.

Projektförslag: Ungdomar och konst på lagliga vägar.....

I förvaltningens arbete med att ta fram ett förslag till projekt kring ungdomar och konst har de erfarenheter och synpunkter som redogjorts ovan vägts in i bedömningen. Framför allt har förvaltningens egna positiva erfarenheter från arbeten med ungdomar och konst, inom Kulturskolan, på LAVA och i projekt som genomförts med stöd av En Snabb Slant, haft stor betydelse. Ur förvaltningens perspektiv finns det en logik i att utveckla projektet ur den kunskap och erfarenhet som finns inom förvaltningens verksamheter.

Projektet förslås bygga på en differentierad verksamhet. Förslaget omfattar olika aktiviteter på olika platser i stället för en stor centrerad satsning. Fördelarna är att projektet då kan erbjuda olika typer av verksamhet med spridning i staden och därmed förhoppningsvis tilltala olika ungdomar och intressen inom den graffiti-relaterade kulturen.

Plattformen för projektet förslås vara en konst- och kulturpedagogisk verksamhet i samarbete med Kulturskolan i kombination med en öppnare attityd till graffiti-relaterade projekt inom stödformer som En snabb slant och Cred samt verksamheter inom Ung 08 och LAVA.

Projektet föreslås att löpa som en försöksverksamhet över två år, 2005 och 2006. Utvärdering bör ske löpande under genomförandet. En delrapport ska vara klar i augusti 2006 och efter avslutat projekt ska en utvärdering presenteras.

En projektgrupp bör tillsättas av förvaltningen med ansvar för uppföljning och utvärdering.

Projektgruppen bör bestå av representanter från de verksamheter som är direkt inblandade samt medverkande ungdomar inom graffiti-kulturen. En projektansvarig bör utses som kontaktperson utåt mot övriga fackområden inom staden.

Mål: *att erbjuda ungdomar lagliga sammanhang att utöva och utveckla sitt konstintresse.*

Syfte: *att skapa en bred bas för dialog och förtroende mellan staden och ungdomar inom graffiti-kulturen.*

Konst- och kulturpedagogik som plattform

I arbetet med att ta fram ett förslag till projekt har förvaltningen gjort ett antal distinktioner.

- Graffiti är en teknik inom bildkonsten. (konsthistoriskt perspektiv)
- Graffiti är en del av samtidens ungdomskultur. (demokratiperspektiv)

Med dessa två distinktioner som grund har förvaltningen valt att lägga ett konst- och kulturpedagogiskt perspektiv på uppdraget *ungdomar, konst och det offentliga rummet.*

Den **konstpedagogiska** inriktningen är tydligast i den del av projektet som föreslås utgå från Kulturskolans verksamhet. Detta förslag förespråkar konstnärlig förkovran med utgångspunkt i de ungas eget konstnärliga skapande. Här handlar det om möjligheten att utöva och utveckla det konstnärliga uttrycket med tillgång till konstpedagogiskt stöd. Denna inriktning bemöts av graffitikulturen själv som en form av postgraffiti där man hämtar upp delar ur kulturen för att föra vidare in i andra sammanhang.

Den **kulturpedagogiska** inriktningen tar fasta på graffitis subkulturella identitet och handlar i första hand om en hållning till ungdomars egna initiativ. Den bygger på en pedagogisk grundsyn som utgår från ungas delaktighet och rätt att uttrycka sig. Stor vikt läggs vid dialogen mellan utövare och företrädare för kommunen med syfte att långsiktigt bygga upp ett ömsesidigt förtroende. Det offentliga rummet är centralt ur detta perspektiv och frågan om graffitikulturens grundförutsättning "väggen" ställs i detta sammanhang på sin spets.

Kulturskolan- en konstpedagogisk verksamhet

MEGAkonst i Bromma.

I anslutning Kulturskolans lokaler i Växtverket föreslås att en utomhusateljé och utställningsgård etableras i samarbete med fastighetsägaren Wihborgs. Ett stycke oanvänd mark som avgränsas av Kulturskolans fasad i ena riktningen och en betongmur mot en parkering i den andra erbjuder en utomhusplats som går att hantera under ordnade former. För att skapa en funktionell plats krävs: betongplattor på markytan, ett takskydd längs väggen, tillgång till vatten och ett låsbart förråd. Ytor avsedda för målningar kommer att bestå av särskilda plywood paneler. /se bilaga: skiss från Bromma / Denna verksamhet kommer att vara mest aktiv under perioden april – oktober och omfatta dels kortare workshops men även större utställningar och festivaler.

Fastighetsägaren är även beredd att föra diskussion om samarbete kring ett större väggmålningprojekt på en av fasaderna till Kulturskolan. Målningen kommer att vara permanent vilket betyder att väggen inte är att betrakta som en offentlig laglig vägg. Syftet är att engagera lokala målare som idag målar där det inte är tillåtet och att de får ta ansvar för genomförandet tillsammans med Kulturskolan.

Kulturskolan svarar för den konstnärliga och pedagogisk ledningen av verksamheten, kontakten med fastighetsägaren och samverkan med stadsdelsförvaltningen.

MEGAkonst i Farsta.

I Farsta finns ungdomskulturföreningen Kaffe. Flera av föreningens medlemmar är engagerade inom graffitikulturen och har deltagit i olika arrangemang och projekt tillsammans med Kulturskolan.

Delförslaget i Farsta bygger på ett projektsamarbete mellan kulturföreningen Kaffe, Kulturskolan och en etablerad coach inom graffitikulturen. Kulturskolan svarar för samordning och projektledning. Under första året ska en mötesplats/lokal etableras. Kontakter är tagna med Gatu- och fastighetskontorets (gfk) lokallots som inventerat tänkbara lokaler i söderort. På förslag ligger en lokal i Högdalens centrum (en lokal under Friateatern som hyrts av föreningen Ung utan Pung och som blir ledig 1 januari 2005.) Lokalen är tänkt som en plats för workshops, seminarier, utställningar,

konserter m.m.. Kulturskolan har en referensgrupp av ungdomar som tittat på lokalen. Tillsammans med Kulturskolan har man gjort den bedömningen att lokalerna mycket väl uppfyller behoven för verksamhetsidén.

Kulturskolan föreslås ansvarar för lokalen och är uppdragsgivare till coachen. Planering och genomförande av verksamhet görs i samarbete med Kulturföreningen Kaffe och i dialog med berörd stadsdelsförvaltning.

En Snabb Slant, Cred, Ung 08 och LAVA – en del av infrastrukturen

Förutom att erbjuda konkreta verksamheter som MEGAkunst föreslås att inom projektet lyfta fram de möjligheter som kan erbjudas inom ramen för kulturförvaltningens ordinarie verksamhet. Stödformerna En Snabb Slant och Cred samt verksamheterna Ung 08 och LAVA kan alla genom en mer tillåtande och stödjande attityd till ungdomars förslag inom området konst och tillgången till det offentliga rummet bidra till att lagliga och konstruktiva aktiviteter kan komma till stånd.

Det offentliga rummet

Att utvidga den fria konstens tillgång till det offentliga rummet är en komplicerad fråga. Av de samtal som förvaltningen fört med såväl utövare som med företrädare för hanteringen av stadens offentliga konst ses inte kommersiella platser som skyltskåp och annonsplaceringar som intressanta alternativ. Förvaltningen menar att visningsmöjligheter kopplade till kommersiella platser innefattar en mängd komplikationer och avråder ett sådan satsning. Vi ser inte heller positivt på att blanda ihop den professionella konsten och amatörkonsten i de offentliga visningsstrukturen. Resonemanget bygger på en problematik kring kvalitet, urval, budskap, avsändare och mottagare. Det är viktigt att betona att det handlar om ungdomskultur och unga eget skapande och särskilja detta från det professionella skapandet då man verkar under olika villkor.

Förvaltningen föreslår istället att inom ramen för projektet *Ungdomar, konst och det offentliga rummet* arbeta med frågan om att måla på uppdrag. Förslaget bygger på att man i det offentliga rummet identifierar platser där ett ungt konstuttryck kan passa, t ex gångtunnlar, och att man under ordnade former anlitar unga människor för att genomföra ett utsmykningsuppdrag. Detta finns flera lyckade exempel på bland annat i Alby, Norrköping och Malmö.

Förvaltningen avser att se över former för målningar på uppdrag. Uppdragsgivaren kan vara en förvaltning, verksamhet eller bolag. Det viktiga är att uppdragsgivaren har rätten till den plats om önskas utsmyckas. Kulturförvaltningen kan ingå i ett samarbete och förmedla uppdrag samt medverka vid överenskommelsen mellan uppdragsgivaren och utföraren.

Som ett exempel är förvaltningen i dialog med Skärholmens stadsdelsförvaltning kring en utsmyckning av ett antal gångtunnlar i Bredäng. Stadsdelsförvaltningen planerar att ge ett uppdrag till ungdomar på högstadiet att under ledning av en etablerad konstnär göra väggmålningar inspirerade av den lokala miljön. Projektet planeras inom ramen för stadsdelsförnyelsen och sker i samråd med gatu- och fastighetskontoret och kulturförvaltningen.

Ett virtuellt galleri

I begreppet det offentliga rummet har förvaltningen tagit in det virtuella rummet. Förslaget omfattar därmed även en form av galleri på Internet, en Internetsajt som kopplas till arbetet inom projektet och som då också kan fungera som en form av dokumentation.

Internet är en viktig plats för den unga konsten att exponera på. Graffitikulturens nätsajter är närmast att betrakta som virtuella gallerier. För att erbjuda en bred satsning på den unga konsten i det offentliga rummet föreslås att en särskild Megakonstssajt. Sajten kan kopplas till både LAVAs och Ung08s webbplatser men kräver en egen uppbyggnad och drift.

Galleriet är tänkt att ha en direkt koppling till projektets delverksamheter i Farsta och Bromma.

Hur viktig är den lagliga väggen ?

Utövarna har en enda sak på sin önskelista ”lagliga väggar”! Ska staden erbjuda alternativ till detta så måste det ske i en process där målarna får komma med idéerna och att det finns en struktur i staden som är beredd på att lyssna och lotsa fram till arrangemang som är acceptabla för alla parter. Begreppet ”flyttbar konst” provocerar i ett läge när man slåss för lagliga väggar och att få graffitikonsten accepterad utifrån sin särart.

Projektförslaget som förvaltningen tagit fram omfattar inte någon ”laglig vägg” så som det sannolikt definieras inom graffitikulturen men vi har heller inte tagit in begreppet ”flyttbar konst” i förslaget då vi inte kunnat finna någon legitimitet för detta bland ungdomarna.

Behovet av den ”lagliga väggen” kommer med alla sannolikhet att kvarstå och frågan kommer även i fortsättningen att drivas av utövande graffitikonstnärer. Det är en central fråga och enligt förvaltningens bedömning bör den tas på allvar för att på sikt finna en lösning som är acceptabel för alla parter. Problematiken med att inte ha ett lagligt alternativ som motsvarar behovet av att måla storskaligt på vägg är att de olagliga alternativen behåller sin attraktionskraft. Förvaltningen föreslår att man inom projektet bevakar frågan och att det är en aspekt att lyfta fram i utvärderingen.

Kostnadskalkyl

I den kalkyl som förvaltningens tagit fram ingår de kostnader som det i dag inte finns täckning för i förvaltningens budget. Kostnaderna är relaterade till investeringar och drift och baseras på en projekttid på två år. För att den konstpedagogiska verksamheten ska kunna bedrivas måste lokal och gård anpassas vilket kräver en del ombyggnad.

För verksamhetsdelen i projektet tillkommer också kostnader för personal utöver ordinarie personal inom Kulturskolan, material, arrangemang, dokumentation samt lokal- och markhyra. Förvaltningen har idag ingen webbsajt som är anpassad för ett virtuellt galleri därför omfattar kalkylen även kostnader för en sådan uppbyggnad.

Farsta	År 1: 2005	År 2: 2006
investering:	150 000 kr	-
lokalhyra	210 000 kr	210 000 kr
personal	210 000 kr	105 000 kr
verksamhet/drift	150 000 kr	150 000 kr
summa	720 000 kr	465 000 kr

Bromma	år 1: 2005	År 2: 2006
investering:	470 000 kr	-
markhyra	60 000 kr	60 000 kr
personal	250 000 kr	170 000 kr
verksamhet/drift	100 000 kr	120 000 kr
summa	880 000 kr	350 000 kr

Det virtuella galleriet	år 1: 2005	År 2: 2006
investering:	200 000 kr	-
personal	150 000 kr	150 000 kr
verksamhet/drift	50 000 kr	50 000 kr
summa	400 000 kr	200 000 kr

Totalkostnad för hela projektet: Ungdomar, konst och det offentliga rummet		
	år 1: 2005	År 2: 2006
investering:	770 000 kr	-
hyror	270 000 kr	270 000 kr
personal	610 000 kr	425 000 kr
verksamhet/drift	300 000 kr	320 000 kr
Totalt	1 950 000 kr	1 015 000 kr

Dessa kostnader ryms inte inom förvaltningens ordinarie budget. Kulturförvaltningen är dock beredd att genomföra hela eller delar av projektet med förutsättning att erforderliga medel kan ställas till förfogande.